

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Johan Saae.

Taler ved hans Begrævelse

den 24de August 1857.

I Sørgehuset.

Under det store Kastanietræ udenfor Moders Vinduer.

Af H. Laub, Sognepræst i Langaas.

Ja, vor Fader i Himmelen, skee ikke vor, men skee din
Billie! — Herren gav; Herren tog; Herrens Navn være
lovet! — Ja, lovet være Gud og vor Herres Jesu Christi
Fader, som efter sin store Barmhiertighed har igiensødt os
til et levende Haab formeddelt Jesu Christi Opstandelse fra
de Døde, til en usforkrænkelig, en ubesmittelig og usorvisnelig
Arv, som er henlagt til os i Himlene! (1 Ped. 1, 3. 4)
Amen.

Saa er nu dit milde, kiærlige Liv affluttet, min tro-
faste, elskelige Broder! — Vi skulle nu ikke mere see dit
milde, ærlige Ansigt, dine blaae Dine, hvorigiennem Ydmyg-
hed og Kiærlighed lyste os imøde, førend vi, efter selv at
have gaaet paa den Bei Du gif — thi han gif Troens Bei,

En Siel i den Støvhytte boede
En Siel, som paa Frelseren troede,
Som længtes med Haab mod det Høie
Med Gud og hans Glæde for Die —

og Kiærlighedens Bei; thi han „lod sin Tro i kiærlig Gierning kiende“ — hans Liv var Kiærlighed, hans Død en salig Død — førend vi, efter selv at have stridt den gode Strid, fuldkommet Løbet og bevaret Troen, skulle samles med Dig i de evige Boliger. Saa reise ogsaa vi herfra.

Saa reise vi til vort Fædreneland,
 Der ligger ei Dag i Dvale;
 Der stander en Borg saa prud og grand
 Med Gammen i gyldne Sale.
 Saa frydelig der til evig Tid
 Med Benner i Lys vi tale.

Om det skal vare længe eller kort, inden vi jaaledes samles med ham igien, det vide vi ikke; det er skiult for vore Dine. Men lader os holde os reiseferdige! Det er det dog det kommer an paa. Det er den bedste Hiælp vi yde hverandre, naar vi hiælpe hverandre dermed. Og dermed har Du hiulpet os, ved dit hele ydmyge og kiærlige Liv, og nu ved din salige Død. — O hvor have vi dog ikke mange deilige Minder om denne vor kjære, elskelige Ven! Spørg hende, som har den største Rigdom af disse Minder, hans egen Hustru, der nu græder ved hans Baare — spørg de to Søstre, der som Martha og Maria græde ved deres Broder Lazarus Grav — spørg vor gamle Moder og alle hans mange Benner baade fiern og nær — Eders Kiærligheds Taarer sige mere end mine fattige Ord. — Og hvor skulde jeg kunne sige, hvad du har været mig selv ligesaa min tidligste Barndom og indtil din Dødsdag!

Du var mig altid en ægte Ven og Broder; ja der var jo en Tid i mit Liv, i de Aar, da mine ældre Brødre vare fraværende og langt borte, at Du var den eneste Broder jeg havde hos mig. Skøndt 11 Aar ældre end jeg, saa trattedes du dog ikke af mig, lod mig lege med dig, hænge paa dig, trække dig i Skiægget, og du gjorde Vegetoi til din lille Broder. Og siden i de modnere Aar, var du min Støtte og Raadgiver i saa mange Anliggender. Da jeg kom til det gamle Frørup for at være min gamle Faders Hjælper, da var du min Hjælper. Der var ja meget i Sognets udvortes Anliggender, som jeg var fremmed og ukyndig i — du tog det af for mig, tog Byrden paa dig og nænnede ikke, at jeg skulde bære den. Da jeg drog hen til mit nuværende Hiem, fulgte du med mig, gif med mig paa min Mark og gav mig Raad og Veiledning. Du fulgte trofast med mig i Sorg og Glæde. Min Hustru blev du en Ven, og du blev mine smaae Børns Ven. Dit Die fulgte mig ligetil det Sidste, saae efter mig endnu fra dit Sygeleie, naar jeg kom gaaende deroppe i Haven og kom for at see til Dig. Ja, jeg glemmer ikke, hvorledes du saae paa mig de sidste Gange jeg kom ind at see til Dig, med en Mildhed, en Kiærlighed forklaret af vor Herres Jesu Christi egen Kiærlighed. — O, hvorfor gif du dog bort fra os! — hvorfor skulde du gaae saa tidlig herfra!

Dog, det er ikke sygelige Klagemaal, vi skulle fremsjøre. Vi skulle ikke sørge som de, der ei have Haab. Lader os heller see op, opad til det Høie, der hvor Christus er hos sin Faders høire Haand!

„Vi vide, at derjom dette vort jordiske Huus, denne Hytte nedbrydes, have vi en Bygning af Gud, et Huus, som ikke er gjort med Hænder, evigt i Himlene“ (2 Corinth. 5, 1). — Denne Hytte er nu nedbrudt; men den skal opreises igien.

Hvad nu er al Gnde berøvet,
 Og snart blandes ganske med Støvet,
 En lysende Bolig skal være
 For Siælen i Himmerigs Ære.

Denne Støvhytte er nu tom. Hans Siel er ikke her; den er paa et bedre Sted. Vi søge ikke den Levende iblandt de Døde. Hans Frelser har sagt til ham den bodefærdige, som jelsv under de tungeste Lidelser bekiendte: „vi faae ifkun det vore Sierninger have forskyldt“ (Luc. 23. 41), der er kun Een, som er uden Synd, hellig og retfærdig, og hvad han gjør er vel gjort — hans Frelser har sagt til ham den ydmyge Tolder, som slog sig paa sit Bryst og jagde: Gud, vær mig Synder naadig! — hans Frelser har sagt til ham, saa vist som hans Ord er Sandhed, at hvo som troer paa ham, skal ikke fortabes, men have det evige Liv —: sandelig, sandelig siger jeg Dig: idag skal du være med mig i Paradiis. — Og ogsaa dette Forfrænkkelige skal iføres Uforfrænklighed. Hvad vi nu føre op til Kirkegaarden og der nedlægge i Bancere, skal opstaae i Herlighed, hvad vi faae der i Skrøbelighed, skal opstaae i Kraft. Og naar da tilsidst dette Forfrænkkelige er iført Uforfrænklighed og dette Dødelige er iført Udødelighed, da opfyldes det Ord, som skrevet er: Døden er opslugt

formedelst Seier. Død, hvor er din Braad? Helvede, hvor er din Seier? — Gud være Tak, som giver os Seier formedelst vor Herre Jesum Christum! (1 Cor. 15, 43 og 54—57).

Ja Herre, naar Tiden er omme,
Da kalder du slug dine Fromme
Fra Striden i Verden til Freden,
Fra Hvilen i Graven til Glæden.

Og ligesom det gaaer med denne Stovhytte, hans Legems Hytte, saaledes gaaer det ogsaa med dette hans jordiske Huus, dette kiære gamle Hnuus, hvorfra vi nu have borttaget hans jordiske Levninger. Det staaer nu tomt og øde. Dets bedste Prydelse er taget bort. Men hver Plet og Sted i dette Huus og i denne Gaard er dog velsignet med kiære og dyrebare Minder om ham, om hans Birkjomhed, Flid og Dygtighed, og for alle Ting om hans Mildhed, Ydmyghed og Kjærlighed. Han er ikke født i dette Huus, men tidlig kom han herhen som en lille Dreng, og har gaaet derinde og øvet sig i det 4de Bud, æret Fader og Moder og elsket sine Søstre. Allerede i sine unge Dage blev han forsøgt med en haard Sygdom, hvis Følger besværede ham indtil det Sidste; han maatte ogsaa „lære Lydighed af det han led“ (Hebr. 5, 8). Her gif han, da Gud tidlig tog hans Fader fra ham, som sin Moders, Enkens rette eenbaarne Søn og sagde tidt — med sin Spøg og med sin Alvor, med sine Ord og med sin tro og utrættelige Hiælp — i Tillid til Gud: Moder, græd ikke! (Luc. 7, 13) Herren er vor Hiælper, vi ville ikke frygte. Her gif han som den

kærligste Broder, som den  mmeste Ugtemand, som den mildeste Husbond, som de Fattiges Ven; thi han glemte ikke sin Frelseres Ord: „giv den, som beder, og vend dig ikke fra den, som vil laane af dig!“ (Matt. 5, 42) og det holdt haardt for ham, at sige Nei til den, som bad ham om Noget. — Nu, dette var altsammen kun en Begyndelse, en Begyndelse i Skrøbelighed, men dog den gode Begyndelse. Hernede er Alt i Skrøbelighed, og selv det Bedste har sin Plet og sin Rynke, men han troede paa ham der bar alle hans Synder. Derfor, v rer frimodige og glade i Herren; thi — „han som begyndte det gode Værk i Eder, vil fuldføre det indtil Jesu Christi Dag“ (Philip. 1, 6). Verden forgaaer og dens Lyst; ogsaa dette Huses jordiske Lyst er nu forgaaet, men vi forvente, efter hans Forjættelse nye Himle og en ny Jord, i hvilke Retfærdighed boer (2 Ped. 3, 18) — og alt det Gamle, som var af den ægte Slags, skal der blive nyt igien, intet Fredens og Kærlighedens Huus paa Jorden, som Døden har nedbrudt og lagt øde, skal der blive savnet. „I min Fader Huus ere mange Boliger, og jeg gaaer hen for at berede Eder Sted“ (Joh. 14).

Saa far nu vel, Du kjære Ven! farvel fra dit gamle jordiske Huus, Du befriede Siel — vi ville glæde os ved din Befrielse (2 Corinth. 5, 2. 4). Du gif dog saa mangt et tungt og besværligt Trin hernede, om end din Taalmodighed og Kærlighed skulde meget af dine Lidelser for os. Farvel fra hende, som endnu er din bedste Skat paa Jorden. Nu er hendes Skat i Himmelen, og drager hende med inderligere Længsel derop og hjælper hende dob-

belt til at være tro til sin sidste salige Ende. Farvel fra dine Søstre, fra dine Venner, de store og de smaae, de to smaae, som du var en Fader for, og de mange andre smaae! Farvel fra min gamle Moder! — ja Tak, min Broder! en saadan Søn, som du har været hende, kunde jeg aldrig have været. Nu gaaer du for sidste Gang forbi hendes Vindue. Hvortidt har du ikke gaaet denne Veien ned i din Gaard eller ud paa din Mark; men aldrig skulde du gaae her forbi, uden at see ind ad dette Vindue eller gaae ind ad Døren og tale et mildt og opmuntrende Ord. Nu gaaer du ikke tiere til din Mark. Du har saaet her nede, du skal høste hiøset. Far vel i Jesu Navn!

Bort Sorg og fræk ei meer vort Sind,
 Guds Glæde lukke vi nu ind,
 At vi kan Jesum favne
 Med Bøn og Hjertens Tak og Tro,
 I hannem skal vi Haab og Ro
 Og Glæde aldrig savne.

Amen.

I Kirken.

a) Af J. Nielsen. Sognepræst i Frørup.

Øvi have Saamange sluttet sig til denne Sørgeskare, hvi har den talrige Mængde indfundet sig i Herrens Huus, hvorfor ere Slægtninge og Venner langt borte fra, alle som kunde komme, kommet herhid? Er det fordi han, hvem vi bringe til Gravens Hvile, indtog et af de høie Stader, eller fordi han udfoldede en storartet Virksomhed, hvorved han havde Indflydelse i vigtige Anliggender, som berørte Manges Bee og Vel, eller fordi han søgte sig et Navn og gjerne vilde jynes at være Noget? Nei, det er Intet, slet Intet af alt dette, der samler os her og fylder vore Hjerter med Savn og med Bemod, men vi bære til Gravens Hvile en Retfærdig, hvis Ihukommelse skal være til Velsignelse. En Retfærdig stede vi til Hvile, vel vidende, at Ingen er retfærdig for Gud ved hans Gjerninger, og at dersom Herren vilde gaae i Rette med os, kunde vi ikke svare ham Et til Tusinder; vi vide, at vi blive retfærdiggjorte uskyldte af Guds Naade formedelst Troen paa Christum Jesum, hans Lidelse og Død for vore Synder; vi vide,

at i Christo Jesu gjælder alene Troen, som er virksom i Kjærlighed, i oprigtig Kjærlighed til Gud og Næsten, vi vide, at kun Den er retfærdig for Gud, der vandrer i en saadan Tro og Kjærlighed, bærer med Taalmod Korset, som det maatte behage Herren at paalægge og for hvis Syn det altid staaer skrevet „Skee ikke min men Din Billie“.

Vor kjære afdøde Ven vidste sig intet Andet til Salighed end Jesum Christum og ham korsfæstet, han holdt sig ene til ham som sin Frelser og Forsoner, af ham og ved ham fortrøstede han sig ene og alene at annamme Frelsen, han vandrede overeensstemmende med det Vidnesbyrd, som hans trofaste Hustru har sat ham, han vandrede „i Tro og i Ydmyghed“. Vor kjære bortgangne Ven viste igjennem sit hele Liv en Tro, som er virksom i Kjærlighed, han var altid rede til at hjælpe hver Trængende, han gav gjerne og han gav rundelig og han gjorde vel i Løndom, hans Venstre vidste ikke hvad den Høire gjorde. Hvor stort er ikke deres Tal, som ville savne ham, hans milde Kjærlighed og Godgjørenhed. Herren lagde tidlig Sygdommens Kors paa ham, han bar det med Taalmod; paa det sidste Sygeleie, kom ingen Klage over hans Læber; mild i Sind og mild i Ord holdt han fast ved det himmelske Haab, da det jordiske brast; i ydmyg Taalmod sagde han til den kjærligste Søster, der med altopoffrende Kjærlighed deeltog i hans Pleie, naar hun talte milde, kjærlige, opmuntrende Ord: „Du maa ei rose mig, at jeg ei skal blive hovmodig“. Ja han var en Guds Ven, han var en Israelit, hos hvem der ei var Svig og derfor sov han

ind med Fortrøstningen om sin Herres Raade efter at have sendt Sine „et saligt Blik“.

Alt hvad her udføres, udføres i Skrøbelighed; det er Herren der ved sin Aand giver Kraft baade til at ville og til at udrette; en Retsfærdigs Ihukommelse er en Betsignelse, i det vi see de gode Gjerninger og prise Faderen, som er i Himlen, love og takke ham, der gav Troens Styrke og Kjærlighedens Fylde og lod os leve i Samfund med sine Troende, der udrette hans Bud og finde Glæde i Foreningen med ham og derfor skal ogiaa hans Ihukommelse, hvem vi nu stæde tiljorde være til en Betsignelse.

Ja din Ihukommelse, vor kjære, inderlig elskede Ven skal være en Betsignelse for hende den alderstegne Moder, for hvem du var saa kjærlig en Søn, i mange Aar en Støtte, men dog iær efter at hun forlod det Sted, hvor hun havde tilbragt saamange Aar; hos dig fandt hun et venligt Hjem, som dit sønlige Hjerte beredte hende i hendes Alderdom.

Din Ihukommelse skal være til Betsignelse for din trofaste Hustru, for hende ved hvis Side du vandrede i Tro og Kjærlighed i Haab og Fortrøstning; din Ihukommelse skal ledsages af venlige, kjærlige, lyse og rene Billeder fra Eders Samliv i Trofasthed, ja fra den sidste tunge Tid, da hendes Hjerte bævede imellem Frygt og Haab, fra Skilsmisjens bittere Stund, da du blidt drog hende til dig for sidste Gang og lod hende læse i det trofaste, kjærlige Die, hvad Tungen ei formaaede at udsige.

Din Ihukommelse skal være til Betsignelse for de kjærlige Søstre, for hende, som med søsterlig Kjærlighed og

Omhu pleiede dig, for hende, som ikke veg fra dit Leie, for hende, som led med dig og for dig, for hende, der vel først opgav det jordiske Haab, men som ogsaa holdt fast ved det himmelske og i sin Sorg glædede sig over, at alt som det udvortes Menneske affaldt, voksede det indvortes — og for hende, den Anden, hvem du har været en trofast Broder, for hende, hvis Børn bleve dine Børn fra den Stund, du bragde hende det sidste tunge Budskab.

Din Ihukommelse skal være til Betsignelse for de Smaa, som du antog som dine Egne, som du elskede med et Faderhjerter og som hang ved dig med Børnekjærlighed; de fatte ikke deres Tab, men naar Moder og Slægtninge fortælle om dig, skal Ihukommelsen af din Kjærlighed bære Taknemmelighedens Betsignelse i deres Hjerter.

Ja din Ihukommelse skal være til en Betsignelse for os alle, som kom i Forbindelse med dig, for dine Benner, de skulle mindes din Trofasthed og Ærlighed, de Fattige din Godgjørenhed, de Sorrowfulde og Bekymrede din Trøst og din Deeltagelse; thi vidste de intet andet Sted at gaae hen, gif de til dig og Ingen gif tomhændet og utrøstet fra dig.

Et godt Navn varer evindeligt, det gaaer fra Slægt til Slægt, det bevares i Kjærlighed og er hisjet indskrevet i Himlen; saa skal ogsaa dit Navn leve iblandt os i fjærlig Ihukommelse, alle vi, som kjendte og skattede dit Værd; de Mange, som velsignede dig, medens du vandrede iblandt os, de Mange, som du rakte en fjærlig Haand skulle tale om dig og din Kjærlighed og bevare Mindet om dig, som

den, der vandrede i Ydmyghed og Tro i Kjærlighed og i Haab.

Og modtag saa tilsidst min Tak og mit Farvel! Tak for dit trofaste Venfkab fra den første Stund vi mødtes og med hvilket du altid kom mig imøde! Tak for hvergang jeg saae dig her i dette Huus, der var dig kjær, fordi det var din Herres og fordi du til det knyttede saamange dyrebare Minder. Tak for hvergang din klare og milde Røst har lydt her under Templets Svælvinger, du vilde saa gjerne synge aandelige Sange og Lovsange og lege i dit Hjerte for Herren din Mester og Frelser. Tak for de venlige Hilsener du lod mig give, da du hvilede paa Smertens Leie, for det sidste trofaste Haandtag, for det sidste milde Smil og kjærlige Diekast, du sendte mig!

Modtag mit Farvel, hvil sødt i din Herres Fred, nedbed hans Fred over Dem, som sørge. Amen!

b) Af O. Laub, Biskop i Viborg Stift.

Hvad jeg vilde sœie til det, som er talt idag, det var kun i mit eget Navn det Samme, som allerede er sagt, ligesom de mange Krandsæ paa denne Riste alle skulle sige det Samme, — det var mit Farvel til ham, som idag bæres bort, min Tak for det, som han har været for mig og Mine.

Han var min første Barndomsven, tilligemed mine Sødskende, og førend flere af dem. Naar vort Venfkab

begyndte, det veed jeg ikke mere; men jeg husker endnu, hvor tungt det faldt os dengang at skilles ad, og dog var det ikke en Skilsmisse som den idag. Vore Fædre boede tæt ved hinanden, vi vare næsten daglig sammen, vi legede og lærte sammen; men naar vi fulgte hinanden paa Bei, og den Ene paa Halvveien skulde vende om, kunde vi græde om hinandens Hals. Det var i vor Barndom; saaledes kunde det ikke blive ved. Vore Beie skiltes ad; Hver fik Sit at tage Vare, at tænke paa, at lære, og der var en Tid, da vi ikke havde Meget med hinanden at gjøre. Men naar vi mødtes igjen, da var Alt det Gamle, hans Sindelag imod mig er aldrig blevet et andet; og naar det spurgtes herhjemme, at det gif mig vel paa de fremmede Steder, da veed jeg, der var Ingen, som glædede sig mere derover end han. Og da jeg kom tilbage til denne Egn, da jeg skulde have min Gjerning og min Bolig i hans Nærhed, da var han den Første, som ledsagede mig hen til mit nye Hjem. Der vare Andre, som skulde indsætte mig i mit Præsteembede; men han indsatte mig i mit Huus og paa min Ager, i den hele Gjerning, som var mig fremmed. Og da han meente, jeg trængte ikke mere til hans Raad, blev han dog ved, hvergang han kom, at gaae omkring og see til Alt og rette og pynte i det Smaa; og skjøndt han var en Gjæst, var det dog hans Glæde at være som den, der skulde varte op. Der er Intet skeet mig i alle de mange Aar, uden at han har havt sin Deel deri. Var det en Glæde, da var han iblandt de Første, som kom for at see derpaa med sit glade Ansigt. Og var det en Sorg, da var han ogsaa iblandt de Første, som kom

for at trøste, om ikke med mange Ord, — thi han brugte aldrig mange Ord, — saa med sit klare, aabne Dye og sit trofaste Haandtryk. Og naar Intet var skeet, naar der var Intet uden det Gamle, at den korte Adskillelse var bleven ham for lang, og han maatte see os igjen, naar vi da hørte, at det var ham, der kom, hvor blev da Huset fuldt af Glæde, og hvor var han glad iblandt os! Og da nu Tiden kom, at jeg igjen skulde forlade min gamle, deilige Fødested, men først skulde sige et andet og sværere Farvel, da var ogsaa han iblandt de troe Venner. Min Hustru og han, de havde altid forstaaet hinanden saa godt; hendes sidste Reise i denne Verden var til hans Huus. Og i den kolde, stille Nat, da jeg bragte hendes affjælede Legeme tilbage til det Hjem, som hun aldrig mere skulde see, da var han ved min Side. Og da jeg havde faaet et nyt Hjem og en ny Gjerning paa et andet Sted, — thi Gud har gjort det underligt for mig, hans Misfandhed var altid ny, — da var igjen han iblandt de Første, som kom for at see, hvorledes Alting der saae ud. Han kom for at see sin Søster, den Trofaste, som nu var bleven mit Huses Støtte, dog ikke alene for hendes Skyld, men ogsaa for at see mig og mine Børn. Thi han havde ingen Børn, og dog havde han saa mange: overalt, hvor hans Sødskende og Venner boede med deres Flok, der havde han sine Børn, og han mærkede det, naar de hang om ham. Endnu den sidste Gang kunde han lege og synge med dem. Hans sidste Reise i denne Verden var til mig og Mine, og vi vidste ikke, at det var den sidste Gang, vi saae ham. Og nu er jeg kommen med nogle af mine Børn og med Hilsen

fra de andre ligetil den Mindste, som ikke vidste bedre, end at han endnu kunde høre den, — for at være med, naar han skulde bæres bort, og sig Tak for al hans Kjærlighed til os.

Dg naar han nu er lagt ned i Graven, og den er lukket over ham, naar vi tænke derpaa, at vi ikke skulle see ham mere, tænke paa alle de gode Dage som nu ere forbi, og at vi aldrig tiere skulle samles saaledes paa det Sted, som mine Børn jaa tidt have kaldt „det bedste paa paa den hele Jord“, og naar vi tænke paa dem, paa hvem denne Sorg er falden med sin tungeste Vægt, paa Qvin=derne, som idag ville „staae langt fra og see Stedet, hvor de lægge ham“, — ja, dersom vi ikke kjendte en anden Grav, som ogsaa blev lukket med Taarer og var beseglet i tre Dage, da aabnedes den atter, dersom vi ikke kjendte ham, som gif i Døden, for at dele Alt med os, men Døden kunde ikke holde ham, da vare vi de elendigste af alle Mennesker. Thi det var bedre aldrig have seet Guds Herlighed, end at fryde sig ved Lysen til en Tid og saa see det slukkes for evig; men Gud være lovet, som gav os Seier formedelsk Jesum Christum! Dg naar jeg nu vil sige det i mit og Mines Navn, i deres, som her sørge, at „vor Tro er den Seier, som overvinder Verden“, da skal det jo ikke være, som om dette var Noget, der var givet os og tilhørte os paa en særegen Maade; det er Alles, som ville annamme det i Tro til deres Trøst. dette, at

— han, til hvem alt Spæde
Vi bæres i vor Daab,
Forbod vor Samsunds kjæde
At sørge uden Haab,

at Guds Søn er bleven et Menneſke, vor Broder og ſaaledes vor Herre, „ſom har vundet og erhvervet os fra alle vore Synder, fra Døden og fra Satans Magt, paa det vi ſkulle være hans Egné, og i hans Rige leve under ham i evig Retfærdighed, Uſkyldighed og Salighed“, ikke blot hiſt i Salighed, men ogsaa her, trods Synd og Død og Alt, hvad der endnu ikke er overvundet, under ham i hans Fred og Glæde. Men naar vi have denne Tro, ſkulle vi da ikke ſige det juſt i en ſaadan Time, uden Hovmod og Trods paa egen Stykke, med Tak til ham, ſom har ladet os komme til Troen og opholdt os i den? Og ſaaledes vil jeg nu ſige det i mit og Mines Navn. I min Søſters Navn: hun føler det dybt, hvor tungt det er at gaae ene, ene om Gjerningen, „ene om Raadet og ene om Sorgen“; men ſom Apoſtlen ſiger, „bedrøvet og dog glad, nedslagen, men ikke forloren“, hendes Tro er den Seier, ſom ſkal overvinde det Alt. Naar Huusbonden drager bort, ſkal Tjeneren med deſto større Troſkab vaage over Alt i Huſet, indtil han kommer igjen. Hvor ofte har hun ikke, naar hendes Mand og Huusbond var borte paa de korte Reiſer, jeet efter med alle Ting, beredet og prydet Alt i Huſet, at det kunde ſtaaе der til hans Glæde, naar han kom igjen. Saaledes ſkal det ikke være mere; men det er jo Altsammen hans, ſom han har eſterladt hende, og jeg veed det, at naar hun tænker paa ham, hvem hun aldrig kan glemme, da vil hun gaae med al den gamle Troſkab og gjøre Alt godt for dem, ſom hun endnu har tilbage. Og hendes Tro ſkal gjøre hende stærk; thi den lærer hende, at Alt, hvad der vozer paa Jorden, viſner og forandrer Skikkelse,

men hører dog Alt med til den Høst, som engang skal indsamles og blive evig, og hvad hun gjør her, tro i det Fremmede, det skal han, hvem hun elsker, see engang og glæde sig med hende. — Og jeg vil sige det i min Moders Navn. Hun har længe været Enke; nu er hun bleven som Enken i Nain, hvis eneste Søn blev udbaaren. Thi han var dog paa en Maade bleven hendes eneste Søn; de andre vare kaldte ud af Verden, eller kaldte bort til andre Steder; han var den, om hvem Herren sagde, da han tog hendes Mand fra hende: „Qvinde, see det er Din Søn!“ — og han tog hende til sig fra den samme Stund. Men hendes Tro er den Seier, som skal overvinde det Alt. Hun veed, hvem der kommer og siger: „græd ikke!“ — og hun veed, at naar hun hører dette Ord, saa maa hun nok græde, ligesom han selv græd ved sin Bens Grav, naar det kun skeer som hos hende, at „Diet smiler gjennem Taarestry“. Ja, hun er dog i Grunden, som den, der har overvundet Alt; det Tunge lægger sig ved hendes Side og nænner ikke at tynde paa hende, medens hun sidder med sine Tanker i de gode gamle Dage, i de kjære rige Min-der. Og er ikke dette en af Troens Gjæringer, Intet at glemme af alle Guds Belgjæringer, at samle sammen paa alt det, Gud har givet, for at have det hos sig, naar man skal drage herfra? — Og jeg vil sige det i de to Søstres Navn. De havde deres Bethania og deres Lazarus; og de vidste, til hvem de skulde sende Bud og sige: „Herre! den, Du elsker, er syg“; og de have forstaaet hans Svar, og vide, at han bedrog dem ikke, da han sagde: „denne

Sygdom er ikke til Døden"; og de ville ikke glemme hans Ord: „dersom Du kan troe, skal Du see Guds Herlighed“.

Dg er det ikke underligt: naar vi idag ville tale om Troen, som seirer, da er det Qvinderne, da er det de Svage, til hvem vi maae see hen. Men saaledes skal det være: „Salige ere de Fattige i Aanden“, siger Troens Begynder og Fuldkommer, „min Kraft fuldkommes i Skrøbelighed“. Det er ikke os, som skulle være de Stærke i Troen, men ham, paa hvem vi troe; dersom vi mene at have grebet det, dersom vi ville være stærke i os selv, og slippe ham, da skulle vi snart blive til Skamme.— Men de Ydmyge giver han Raade; naar Alt er mørkt paa Beien, og vi vide ikke, hvor den fører hen, vide Intet uden dette, at der er En, som veed det, og „hans Tanker ere Fredstanker, ikke til det Onde, at der skal være en Fremtid og Forventning“ (Jer. 29, 11), da er det, Troen seirer. — Dg Qvinderne skulle ikke tale meget, ikke tale om Troen, men leve i den og aabenbare dens Kraft i en stille og sagtmodig Vandel, et tjenende og opoffrende Levnet; saaledes kommer dens ægte Bæjen for Dagen. Dersom vi havde Tro men ingen Kjærlighed, da vare vi som en lydende Malm og en klingende Bjælde; og om vor Tro kunde flytte Bjerger ved vor Tale, men havde ikke Kjærlighed, saa var det dog kun Ord, men ingen Kraft, ikke den Seier, som overvinder Verden. Dg derfor, min Brødre og Søstre! naar vi i denne Afstedstid tænke paa ham, som tog Afsted fra sine Disciple, og trøstede dem mod Dødens Magt med Troens Seier, naar vi høre ham sige: „Eders Hjerte forhærdes ikke! troer paa Gud og troer paa

mig! jeg gaaer hen at berede Eder Sted", — da lader os ogsaa tænke paa, hvad han sagde i den samme Time: „Børnlille! denne er min Befaling til Eder, at I skulle elske hverandre“. Ja, lader os elske hverandre! Og hvergang vi tænke paa ham, som nu er tagen bort, som i sin Mesters Navn, og som han lærte af ham, „elskede sine Egne indtil Enden“, da lader os slutte os desto tættere sammen, vi, som endnu ere tilbage, at vor Tro maa seire over Berden, Troen, som er virksom i Kjærlighed!

Og maa ikke Stedet selv tale til os derom, det Huus, hvori vi nu ere samlede? „Min Faders Huus“ kalder Jesus det og lærer os, at hans Fader vil ogsaa være vor Fader. Men vil han ikke ogsaa tillade os paa vor Viis at kalde det „vor Faders Huus“, det Huus, hvori vor Fader, hans Tjener, havde sin Gjerning, og gjorde den trofast og fuld af Kjærlighed imod alle dem, som vare ham betroede, men meest imod sine Egne. De Fleste af os har han indlemmet i de Troendes Samfund ved den hellige Daab; og vi Alle, ogsaa han, som nu er gaaet til Hvile, have staaet her for ham og sagt ham, hvad vi havde lært af ham, og lovet ham, at vi vilde blive fast derved, og han har lagt sin Haand paa vort Hoved og bedet, at vi maatte blive bestandige i vor Tro til vor sidste salige Ende. Og vi have staaet sammen ved hans Grav og takket Gud for ham, og gjentaget vort Løfte, at vi vilde blive troe imod vor Gud og imod hverandre. — Men I Andre, som have sluttet Eder til os idag, — men mest I af denne Menighed, som endnu kunne mindes vor Faders Røst! beder I for hans Huus, at det maa vel-

signes, og for hans Slægt, at den maa bevares! Jeg veed, at I have bedet for vor Afdøde, bedet om hans Liv, saalænge I troede, at I maatte; Tak derfor, og for alle Eders Kjærlighedsbeviser! men bliver ved at bede om Livet, for alle dem, som ere tilbage, om det evige Liv! Beder for os, som begynde at blive gamle og graae, at vi ikke maae blive trætte, før Alt er fuldbragt! og for de Unge, som endnu gaae fri og lette, at de maae ikke sværme omkring, indtil de fare vild fra Sandheden! — at vi Alle, ihvordan end vore Beie skulle spredes, maae være forbundne til Gæt i Troen og i Kjærligheden, indtil vi kaldes hjem den Gne efter den Anden! Thi det er ikke tungt at gaae herfra, om end Beien er eensom og øde, naar man kun er vis derpaa, at de Andre skulle komme efter, og saa skulle vi Alle jamles i den evige Glæde. Amen i Jesu Navn.

c) Af Esbensen, Sognepræst i Hlemløse.

Brødre i Christo! tillader, nogle Dieblikke, at jeg taler et Ord — og et Farvel jeg bringer, thi aldrig ville vi stilles fra vor hjemkaldte Ven — aldrig ville vi troe hvad Verdens Børn sige: at det, at rede den Dødes Seng er den sidste Kjærligheds og Venstabs Tjeneste, som vi kunne vise den Bortkaldte — thi saa fik jo Nicodemus og Joseph af Arimathia al Ære i Verden overfor Herren, hvem de To svøbte i kostelige Linklæder, da de jordede det

kjære forpiinte Legeme, som Herren afslagde og igjen iførte sig.

Vi ville ei være ringere end Joseph og Nicodemus, de trofaste Benner — vi ville være meer end Folk, der følge Liig, fordi Liigbuddet gif! Vi ville Alle gaae i os selv og iføre os det nye Menneſke, som er ſkabt efter Gud i Sandhed og Retfærdighed og Hellighed (Eph. 4, 14) og ſtrag i chriſtelig Glæde udraabe: ſee her en Dødens Fange, ſom er udløſt, er fri, og var ſin Frihed værd, endſkjøndt vi Alle, meer eller mindre, ei unde ham den. I denne Misundelſe ligger imidlertid ſkjult den Tilſtaaelſe: der er Mange, der ei kunne undvære ham; Mange, ſom ville ſavne ham, Mange, ſom mere ſee til dem ſelv, end de tage Henſyn til ham, den prøvede Ben, den trofaste Ben, den ærlige Ben! — der hjemkaldes, for i Forklarelsens Land at være til Brug i Gud Herrens ſtore Vrinder og Beſtiffelſer — — dog! hvad har jeg nødig at tale længer om hvad vi have miſtet, hvad vi ville ſavne, og hvo det er, ſom er paa Herrebud udløſt af Dødens Fangenſkab. — — Vi føle det Alle, men da Taaren gjør Djet uklart, ſaa ſee vi ej ret, ej klart og hans Billed geſtalter ſig for os paa forſkjellig Maade — — ſaa ſnart i det ene og ſnart i det andet Træk, det bliver forſkjelligt, ſaa at tilſidſt man ej veed, hvilket Billed af ham der er det rette. Jeg kjedes tidt ved de ſære Frihaandſtegninger paa forſkjellig Maade, man i vort Land leverer; thi Hundrede Meſtere gjør ligesaamange forſkjellige Fremſtillinger, og neppe gjennem Udmalingen vi kunne kjende igjen den Ben, hvis jordiffe Navn og tidt i hans egen Haandſkrift, man

derunder følger. Jeg mener derfor det er bedst, at vi see at faae frem Speilbilledet af Johan Haae, saaledes som Religionens Speil, saa skjønt kaster os det idag og hver Dag tilbage; Jesu Sirach har tegnet det i sin Viisdoms Bog 9, 21, og leveret os den evige Tanke, som boede i Johan Haae.

Lad retfærdige Mænd komme til Gjæst med dig og vær glad — dog med Gudsfrugt!

1. Lad retfærdige Mænd komme til Gjæst med dig, saaledes tænkte han alt i sin unge Alder, da hans Fader bortgik, saa tænkte han, da hans Moder bortilede, saa tænkte han tidlig, og den Tanke vandt Kraft i hans Sjæl meer og meer i de sidste 9 Aar, og han var og blev den Mand, hvorpaa Medborgere troede, og var der En og Anden, som ej skattede ham ret — det var fordi de dømte efter Blodets Førelse, dømte efter fremmed Indflydelse og samlede Meninger og Domme op som Regnepenge, dem man seer paa, men igjen helst kaster bort, da de veje meget, men i Grunden gjelde lidt; vi tilgive dem, disse Verdens Børn! som ej ere prøvede i Lidelser, ej ere fortroelige med Smerter, ej see og ej vide, at uden dem ere vi aldrig at faae ind i Samsund med Herren, og i Lidelsers Samsund med Mennesker, med Kreaturet, ja ej at faae til at tage med omme Hænder paa Redskab og Gjerning og især paa Svøben — naar den rækkes os. See til vor hjemfaldte Vens Billede: retfærdige Mænd flokkedes gjerne til ham, at gjæste ham; og for at dræbe Tiden hos ham. — Nej! Nej! men for at høre velvejede Sandheds-Ord hos ham,

og hente Erfaringens Guldæble i Sølvfaal hos ham. Maaskee En og Anden fristes til at sige: at jeg taler i Billeder og Signelser, og derfor gaaer jeg slikt imøde — og seer til Religionens Speilbillede og læser

2. Vær glad.

Bed første Djekest synes det, som her behøves ingen Fortolkning. Alle vide, hvad det er at være glad ved Livet — ved Rejse — ved festlige Begivenheder, men i Grundten, veed Ingen det, ellers talte og skreve de ej derom — — hvo du est, som hører mig idag, spørg dig selv: er du rigtig glad ved dit Liv? — er du rigtig kjær ad din Livsreise, Gud sendte dig paa? er du glad ved din Daabsfest, din Bryllupsdag — — er du glad i Herren?! med eet Ord sagt. — Du tier, fordi du tør ej tale; Johan Haaes Læber tie, thi de behøve ei at tale. — — Alt, alt vidner om: han var glad ved det Skaberbud, der vinkede ham hidned, disse Aar, til Jorden. Denne høie himmelske Glæde boede i ham, levede i ham — Herren har god Brug for dig — og han sukkede tidt: Gud være lovet, jeg er ej overflødig. Nej! jeg veed ingen Guds-Tjener blandt alle nu bekjendte, der har været brugt som min Ven Johan Haae. I megen Taalmodighed, i Trængsel, i Nød, i Angest, i Oprør, i Arbejde, i Marvaagethed, i Keenethed, i Langmodighed, i Godvillighed, i den Hellig Mand, i uskromtet Kjærlighed, i Sandheds Ord, i Guds Kraft, som Apostelen skriver 2 Cor. 6, 4—7. Det er saa Dele han ei har været brugt til — medens, af! saa mange ej ret kunne bruges — og seer Eder for, her er Johan Haaes Glædes Kildespring. Slaaer Kreds idag om det, og planter

Evighedsblomster deromkring og seer hver Dag de Blomster tilgode — de vandes ej med Vand, de vandes med den Dug, der stiger fra Blodkilden i vort Bryst og blinker som Taare i Djet — og den Dug boer ej blot i den kristelige Qvindes Dje, nei! selv Mandens Dje maa svømme i Graad om det skal lykkes at han lærer Christi Kjærligheds Smerter at kjende, at slette som Betingelsen for den sande Glæde, Johan Haaes Glæde. Ja! lærer af ham, overalt at sprede denne Glædes Skjær over hele Livet og meest over de mørke Skygger, som Synden een gang har over Alt, frembragt i det — og lærer da som Johan Haae hvad enten vi leve eller vi døe at høre Herren til.

Herren har endt vor Bens Virksomhed her, den var glædelig — men, mærker det vel, den

3. førtes med Gudsfrøgt.

Fyrig Kjærligheds Spor opdage vi overalt og det glæder os saare, men tidt og ofte vor Glæde derover sluttes uvilkaarlig med et Suk, der forraader Hjertets Banghed — thi vi ahne, at mangen Kjærlighed i Embed, i Bedrift, i borgerligt Samsund er uden Gudsfrøgt. Derfor savne vi ofte den vel overvejende Besindigheds Præg paa Tale og Handling, derfor savne vi saa tidt Troen paa det evige Alt og Alle regjerende Forsyn — og er den borte saa tiltroe og tilegne Mange sig altfor meget, overstattere det Pund, Gud laante dem, foretage saa meget, udrette saa lidet, ja forhindre Mange i at udrette og fuldbringe det Gode, de ellers kunne.

Bor hjemkaldte Ben heelt forstod hvad han formaaede, og var villig, villig som Finger paa Haand, jeg mener paa den Haand, som er udrakt fra Skyen — af hykkelsef Udmyghed han kaldte sig ikke altid den mindste, thi ved Leilighed han virkede hartad det Hele; af Stoltthed han aldrig kaldte sig den hele Haand — nej aldrig fra ham kom det Ord: det er mig, der gjør det Hele, det er mig hvem Rosen og Wren derfor tilkommer. Nej! han var Lutheraner og nævnede altid Gudsfrøgt foran Guds-fjerlighed for ej at tage sig mere paa end han var vogen til at udføre. Han tog sig meget over, altid med Glæde og Lyst og fuld af Kjerligheds Glæde, men naar det lykkedes, var han altid villig til at sige: ikke mig tilkommer Wren. Soli deo gloria stod øverst paa hans Huustavle, og faae vi ej Lov til idag at tage Huustavlen ned, saa skulle og ville vi dog Alle beholde dens Øverskrift, og jeg veed det vist, at naar vi stilles ad ved hans Grav, den Øverskrift i vore egne Huse skal falde klarere ind i Aandens Dje, thi idag ere vore svage Dine blevne styrkede og Blikket er klarere og vort Syn er skarper til at tage Alting vaer, og for det skal vi Alle idag takke Johan Haae.

Ta din efterladte Hustru takker dig.

Alle dine Frønder — takke dig.

Dine Venner her, ogsaa — takke dig.

Vi Alle stemme i, til Farvel og bede:

Gud lønne dig, den rige Christ velsigne dig.

Amen! i Jesu Navn Amen.

Paa Kirkegaarden.

(Ved Graven, efter Jordpaafastelsen).

Af Dr. L. Bentzen i Sorø.

Vi har een Gang idag hørt disse Herrens Ord: „Seg gaaer bort at berede Eder Sted“. Mange Elskede ere gaaede bort fra os, Mange, hvis Støv gjemmes paa denne Kirkegaard, hvor nu ogsaa denne dyrebare Afdødes Liig er nedlagt. Vi komme disse Forudgangne ihu med Tak for, hvad de have været os i Livet og hvad deres Minde er os efter deres Død og skal bestandigt være os, men om Ingen af dem kan det siges, at de ere gaaede bort at berede os Sted hidsset. Iffun Een kunde sige dette til sine Disciple, iffun Jesus Christus, som og sagde: Jeg er Veien og Sandheden og Livet. Han har beredt Sted for dem, som troe paa ham, i sin Faders Huus, hvor der er mange Boliger. Dette er vor Tro og vor Trøst, at hvad vi ikke selv ved al Anstrængelse og hvad intet Menneſke med dets Kjærlighed formaaede, det har Guds eenbaarne Søn gjort for os, beredet os, forhvervet os Syndere ved sin Lidelse og Død, ved den Forsoning, han har fuldbragt. Naar denne fromme Afdøde betænkte sin Bortgang, da stod

hans Haab til det, som Christus havde beredet for ham, men ogsaa for hans sørgende Hustru, hans Søster og de Andre, som han saae om sig i den sidste Tid, og for dem, han ikke kunde see, men med hvem han dog sølte sig forenet i samme Tro og Haab og Kjærlighed. Han gif kun forud, tænkte han, men de skulde alle i sin Tid følge efter til det samme salige Sted. — Frelseren har beredet Sted for dem, i hvis Hjerter der er beredet Sted hos ham, og det er vor Forvisning om den Udsøede, at, som han var en Synder, der trængte til Guds Naade, til Frelse, til Frelseren, saaledes havde han og Sted beredt hos Frelseren, at Christus formedelt Troen boede i hans Hjerter. Jeg kan ikke sige den trofaste Ven og Broder det sidste Farvel, uden at Kjærligheden driver mig til ogsaa at føie mit Vidnesbyrd til de Andres om det Herlige, som i hans Liv aabenbaredes for os. Han var for os som den, der vandrede i Sandhed. Vi fandt intet Skrømtet, intet Paa-taget, men hvad vi fandt var sandt og ægte. Han vilde ikke gjælde for Bedre eller Mere end han var, ja i sin Beskedenhed trak han sig snarere tilbage end han traadte frem. Han var dog ikke kjendt af Faa efter sit Værd og derfor en meget agtet og anseet Mand her paa Eggen. Og hvad der blev skjult, vil Gud, som seer i Løndom, i sin Tid føre for Lyset. — Han vandrede da ogsaa blandt os i Ydmyghed uden Selvflogskab og Selvretfærdighed, i den Umyndigheds Mand, for hvilken det aabenbares, hvad der uden denne Mand bliver skjult for de Vise og Forstandige. „Christus, min Retfærdighed“ det var i ydmyg Tro hans kristelige Fortrøstning. Men vi fandt ham ogsaa

efter den store Tjeners Exempel, som ikke kom for at lade sig tjene, men selv at tjene, at tjene den ganske faldne Slægt, at vandre som en tro kjærlighedsfuld Tjener blandt sine Medmennesker, som den der ikke vilde leve sig selv, men til Tjeneste og Hjælp ikke alene for sine Nærmeste, ikke alene som en kjærlighedsfuld Huusbonde og Huusfader, men for alle Andre, saavidt han formaaede. Ved sin udviklede Forstand og Indsigt, ved sin ualmindelige Dygtighed i sit jordiske Kald, havde han ikke Lidet, hvormed han kunde tjene og hjælpe og gavne. — Tak Du kjære trofaste Hedengangne! for Din Kjærlighed, for Dit Benskab! Tak for det, Du har været for os Alle, for os Eldre og for vore Børn, som hang ved Dig i Livet og nu staae sørgende ved Din Grav! Tak fra min Hustru, Din trofaste Veninde, der dog kom tidligt nok herover for endnu engang at see Dig i Dit milde Dø og fornemme Dit kraftige Haandtryk, hvilket desværre jeg ikke naaede.

„Jeg gaaer bort, at berede Eder Sted. Og naar jeg er gaaen bort, og faaer beredt Eder Sted, kommer jeg igjen og vil tage Eder til mig, at, hvor jeg er, skulle ogsaa I være“. Ja

Kom dog o Jesu Frelser sød!
 Fri os af al Glende
 Kom i Din Kraft og drøb vor Død
 Og gjør paa Nøden Ende!
 Ledsag os til vort Fædreland,
 Hvor Glæden evig er og jand
 Og Synd og Suk er borte!

I Sørgehuset:

Psalm. Nr. 234.

I Kirken:

Psalm. Nr. 388.

Paa Kirkegaarden:

Psalm. Nr. 505.